

egunekoa

Lore Zeziaga eta Xabier Susperregi

(Iheslarien Kolektiboaren izenean)

Askatasun urratsak, ttipiak, sendoak eta etengabe ematekoak

Euskal Herriak aspaldian jasan duen eraso larriena jasotzen ari da azken hilabeteotan. Edo, hobeki erraiteko, azken urteotan gartu erasoak maila larriena hartzen ari dira. Oinarritzko eskubideen urraketa ez da jendartearen zati soil bati begira aplikatzen, bere osotasunean baizik. Horrela, elkartzeko, antolatze, adierazteko eta manifestatzeko eskubideak *legalki* ukatzen zaizkigu.

Goian aipatu eskubide kolektiboaren irakurketak, gizabanakoen oinarritzko eskubideetarikoa batera eramaten gaitu: nork bere herrian bizitzeko eskubidea, hau da guretzat Euskal Herrian libre bizitzeko eskubidea.

Dagozkigun eskubideak ukatzen zaizkigun heinean EHn ez gara libre bizi. Baina milaka euskaldunontzat libre bizitzea hemen fisikoki bizi ahal izatea baldin bada, ukaezina da hemen salbuespen egoera batean bizi garela. Eta ez bakarrik estatu espainolaren administrazioaren menpeko lurraldeetan, baita Lapurdi, Baxenabarre eta Zuberoan ere.

Europar Batasuneko herritarren eskubide berrien artean gurea ez den beste herri batean bizi eta lan egiteko eskubidea ez zaio inor gehiagori ukatzen. Inori? Ehunka gara frantses estatuan edozein herritarrek baino eskubide murriztagoak ditugunok, eta ia bi mila munduan egoera politiko baten ondorioak pairatuz Euskal Herri-tik urrun bizi garenak.

Bagaude errepresiotik ihesean etorri eta 10, 20 edo 30 urtetan eskubide eskasekin edo prekaritatean bizi garenak. Gure herrian bigarren mailako herritarrak.

Bagaude ere herri-tik ihesean beste kontinente batera joan behar izan du-

EUSKAL IHESLARIAK

la bi mila gara munduan egoera politiko baten ondorioak pairatuz Euskal Herri-tik urrun bizi garenak

ZERGATIA

Euskal Herriaren egitasmo kolektiboari gure ekarpena egiteagatik bizi ginen tokietatik alde egin behar izan genuelako gara iheslariak iheslari

ETORKIZUNARI BEGIRA

Guk erabakiko dugu non eta noiz egingen ditugun ekarpenak beti intsumisioa ardatz duen ibilbide honetan

gunok eta atzerriaren errotaren itzulian berriz frantses estatuan prekaritatean eta inolako ezagutzarik gabe bizi garenak. Gure herrian bigarren mailako herritarrak.

Bagaude ere herri-tik ihesean frantses estatua bizitzera joanak eta han administrazioak bizitzera behartuak izanik (goulag garaikideen baldintzetan) leku batean bizitzeko agindua hautsi eta berriz Lapurdi, Baxenabarre edo Zuberoara bizitzera itzuli garenak.

Hiru kasuetan, bizitza zati horren ildo nagusiak askatasunaren aldeko

urratsak izan dira. Errepresiotik ihes egitea, administrazioaren ezarpenari uko egitea. Ibilbide horretan guztian ezaugarri hauek agerian: herriarekiko atxikimendua, askatasun eremu berrien bilatzeko ahalegina eta, oro har, intsumisio jarrera eten-gabea.

Euskal Herriaren egitasmo kolektiboari gure ekarpena egiteagatik bizi ginen tokietatik alde egin behar izan genuelako gara iheslariak iheslari arabera.

Bizimolde bat eta bizitzeko eremu bat inposizioari buru eginez gure alternatibak.

Etorkizunean ere, askatasun eremuak hartzeko prest gaude, eta orain arte bezala, aspaldian abiatu urratsei jarraikiz, guk erabakiko dugu non eta noiz egingen ditugun ekarpenak beti intsumisioa ardatz duen ibilbide honetan.

Baina bide honetan denak gara ibiltariak. Alde horretatik, plazerez egingo dugu elkarrekin bide zati bat, eta horretarako zer aproposago datorren azaroaren 1ean Algorta abiapuntu duen Askatasunaren Urratsak ekimean parte hartzea. Hasi, 1ean hasiko da, eta 9an bukatuko da, Baionan. Dena osorik edo Bizkaia, Gipuzkoa eta Lapurdi zeharkatuko dituen etapetan elkarrekin ttipittapa egitera gogoz gomitatzen zaituztegu.

Baionako karriketan iraganen da, bestalde, Askatasunak deiturik, manifestaldi nazionala, azaroaren 9an, arratsaldeko 05:00etan, eta Elkartasun Eguna egingo da hurrengo egunean Ezpeletan. Beraz, askatasunaren zapatak hartu eta segi aurrera.

zutabea

Roberto Gz. de Viñaspre

Gezuraren aritmetika

Savaterrek eta enparauek temati erre-pikatzen digute 200.000 lagunek Euskal Herria utzi behar izan dutela aber-tzaletasunaren presiopean-edo, ustezko gar-biketa etnikoaren eraginez. Erbesteratu ho-riek larunbateko manifestaziora biltzeko deiari erantzunez, Espainiako hamaikatzko bazterretatik inguratu da jende mordoa Do-nostiara, agian euretariko asko lehenengo al-diz. Garzonen azken autoak biztanleriaren funtsezko zati batek Euskal Herria uztera be-hartuta egon ote den ikertzeko eskatzen du eta Savaterrek-eta eraikitzen diharduten ge-zurrari laguntzera dator.

Ezin ukatuzkoa da badaudela egon, gai-tzestekoak diren arrazoiengatik, Euskal Herria euren nahiaren kontra utzi behar izan duten herritarrak, baina garbiketa etnikoare-na elkarbizitza pozoitzera datorren gezur ikaragarria da. Norbaitek jakin-mina ase nahi badu, Espainiako Estatistika Institutua-ren web orria bisitatzea dauka (www.ine.es). Hor *Tempus* izeneko datu demografikoen bankua dute. Bertan sartu eta lehenengo ustekabea da eginbeharrak ez dituztela egu-nean: batetik, erabilgarri dagoen informazio-aren gaurkotze-data 1998koa da eta, beste-tik, kontsulta daitezkeen datuak 1995era artekoak. Ez naiz estatistikaria, baina izan beharrik ere ez dago datu batzuk gurutzatze-ko. Kasurako, 1992-1995 denboraldian, Euskal Autonomia Erkidegoak 23.351 biz-tanle galdu ditu migrazio-arrazoiengatik, baina Arabak 1.995 irabazi ditu eta Nafarro-ak 4.814. Biztanleok Espainiako inguruko probintzietara joan dira, Garzonek susmatu lege? Kantabriaren hazkundeak (+2.275) ez du tesi hori berresten; Errioxak eta Burgosek biztanleak galdu dituzte denboraldi horre-tan! Bizkaiko eta Gipuzkoako bilakaera de-mografikoarekin zerikusia izan dezake Astu-rias postindustrialak, 2.526 biztanle galdu baititu garai berean. EAEn joandakoen %6,16 jubilazio-adinekoak dira eta Asturia-sen %7,19; bestelako adin-talde batean, 35etik 44ra bitartekoan, EAEn joan direnen %14,02 dira eta Asturiasen %13,94. Datuen argitan exodoaren gezurra hauts bilakatzen da.

seiko urrea

Andolin Eguzkitza

Euskara euskal herritar guztion 'lingua franca'

Joan den ostiralean, Nafarroa Oinez Tuteran ospatzearen kariatz, Eus-kaltzaindiak hileroko batzarra Eus-kal Herriaren hegoalde muturreko horre-tan egin zuen, eta goizaldeko ohiko lana-ren ondoren, ekitaldi ireki bat antolatu zuen arratsaldean. Arras interesgarria. Xa-bier Kintanak Jehuda Ha-Levi-ren poema-antologia bat aurkeztu zuen hebreeraz, euskaraz eta gaztelaniaz, Jose Miguel Bi-dador-ek Erriberako euskaltzain urgazleez

eta inguru hartako abertzale bakan eta adoretseu egin zigun berba, eta Peio Monteanok, azkenek, XVI. gizaldian Tute-ran bizi ziren iparraldeko euskaldunetz ari-tu zen. Horretara jakin genuen, zelan Na-farroak bere independentzia galduz geroztik, 1550etan, Tuterako albatari-lanpos-tua lortzearen, askok uste zuten euskaraz jakin behar zela, eta egoera hartan irabazi zuen Zamorako gaztelaua itzultzaile bate-kin ibili beharrean zegoela.

Agerian dago, bestetik, euskaldun gehienok euskara inoiz Euskal Herri osoan ostera ere hedatzea espero duguna. Baina agerian ere dago, gaur egungo Euskal Herri-aren hainbat herritarrek erdara bat dauka-tela lehen hizkuntza, izan dadin gaztela-nia, izan dadin frantsesa. Eta eskualde ba-tzuetan, hala nola Enkarterrietan edo Erri-beran, aspalditik datorren egoera dela, alegia, bertako bizilagunek euskaldunok bezain euskal herrizale izan arren, erdara horietan gauzatu dutela beren kultura.

Zelan lor orduan Euskal Herriaren be-rreuskalduntzea? Nola gauza gure hizkun-tzari segurtasun eta duintasun emanen dion egoera bakarra? Amore eman behar ote dukegu oinarritzko eskabide eta esku-bide horretan ere? Azkeneko itaunari

emandako ezezkoa borobila da. Eta gure herritar erdaldun horien eskubideak or-duan?

Tuterakoa ikusi eta gero, han euskara-ren alde egiten duten ahalegina sumatuta, eta Aralar alderdiko norbaitek iradokita-koa, uste dut badaukagula soka horren mutur biak lotu ditzakeen konponbidea Euskal Herriaren berreuskalduntze osora-ko bidean: euskara Euskal Herri-tik guz-tien benetako *lingua franca* bihurtzea, edozein dela oraindik orain bakoitzak da-rabilen hizkuntza nagusia. Euskaraz gain gaztelania eta frantsesa egiten den gizarte txiki baten ezin onartzeko baina erdara horietariko bat bihurtzea guztion hizkun-tza amankomuna. Izan ere, horretarako dugu euskara *muga guztien gainetik*.